

HANNAH

CHALLENGING AND DEBUNKING
ANTISEMITIC MYTHS

ПРЕПОРУКЕ ЗА КРЕАТОРЕ ПОЛИТИКА

РП5: ДИСЕМИНАЦИЈА И ОДРЖИВОСТ

Предмети испоруке број: D5.8

Информације о пројекту

Акроним пројекта:	ХАНА (HANNAH)
Назив пројекта:	Изазови и разоткривање антисемитских митова
Координатор:	Омладински & Културни пројекат (ЈКПeВ) (Jugend- & Kulturprojekt e.V. – ЈКПeВ)
Број уговора:	963769
ЕУ програм:	Права, једнакост и грађанство (2014-2020)
Веб сајт пројекта:	https://hannah-project.eu/
Референтни број пројекта:	REC-AG-2020/REC-RRAC-RACI-AG-2020

Припремио

Име:	Fabian Rühle
Ауторски партнер:	CENTROPA
Позиција:	Менаџер пројекта
Датум подношења:	3. јул 2022.

© 2022. Ово дело је лиценцирано под лиценцом [CC NC SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

HANNAH: CHALLENGING AND DEBUNKING ANTISEMITIC MYTHS

УРЕДНИК:

ЦЕНТРОПА Е.В. УЗ ДОПРИНОС СВИХ ПАРТНЕРА

ПАРТНЕРСКИ КОНЗОРЦИЈУМ:

Омладински & Културни пројекат (ЈКПЕВ) – Немачка

Центропа Центар за Јеврејску историју 20. века ЕВ - Немачка

Јеврејски музеј Грчке - Грчка

READLAB, приватна компанија - Грчка

Тераформинг – SERBIA

Музеј Галицијских Јевреја – Пољска

САДРЖАЈ

1.0 Увод	5
1.1 Опште препоруке политика	5
2.0 Препоруке политика	6
2.1 Препоруке Центропе	6
2.2 Препоруке Омладински & Културни Пројекат, Немачка.....	9
2.3 Препоруке Јеврејског музеја Грчке.....	12
2.4 Препоруке Музеја Галицијских Јевреја, Пољска.....	13
2.5 Препоруке Тераформинга, Србија.....	17
3.0 Препоруке политика	19

1.0. Увод

Успостављањем мултинационалне ХАНА мреже против антисемитизма, циљ нам је да подигнемо свест о борби против дискриминације; да створимо боље разумевање јеврејске традиције и историје, непроцењивог доприноса јеврејском животу ван граница локалне заједнице и широм Европе.

Разни фактори су потребни да би се изградио ефикасан и одржив транснационални програм који се бори против антисемитизма и на локалном нивоу.

ХАНА препоруке које следе имају за циљ да обезбеде доносителјима прописа и едукаторима конкретне кораке о томе како да се суочавају и боре против антисемитизма тако што ће оспоравати и разоткривати антисемитске митове, унапређивати сећање на Холокауст и подизати свест о европској јеврејској историји. Наше препоруке се састоје од примера најбоље праксе и искустава из образовне праксе конзорцијума пројекта ХАНА, као и запажања партнера током њиховог рада са резултатима пројекта ХАНА.

Поред тога, за писање ових препорука коришћене су препоруке о прописима из мреже Енкате (чији су чланови два партнера ХАНА конзорцијума) - погледајте овде:

https://encate.eu/nct/wp-content/uploads/2022/04/220331_ENCATE_Report_engl.pdf

Следећих 10 препорука представљају оквир за овај извештај. Осим ових општијих препорука о политици, сваки партнер конзорцијума ХАНА даје, под (2), своје препоруке специфичне за сваку поједину земљу.

1.1. Опште препоруке за креирање политика

Мултиперспективност: Потребно је успостављање транснационалне мреже стручника која одражава европску културу сећања, и различите националне наративе и појаве антисемитизма.

Дигитална димензија: Развој и коришћење иновативних, вишејезичних дигиталних алата за учење, као што су платформе за виртуелно учење, кратки филмови и онлајн едукативне графичке новеле, помоћи ће да се допре до младе циљне публике дигиталне генерације. Вишејезичне онлајн смернице о томе како ефикасно реаговати на антисемитске наративе помоћи ће наставницима у различитим земљама.

Локални ниво: Укључити локалне актере као што су јеврејске заједнице и локалне приче да бисте ангажовали циљну публику. Када се бавимо антисемитизмом, јеврејском историјом и Холокаустом, од кључне је важности да

се укључи локална историја, јер ће тако и наставници и ученици развити осећај деловања када се ангажују у локалним пројектима.

Настава ван учионице је још један важан аспект: коришћење локација за учење ван школе као што су гробља, синагоге, спомен обележја и музеји јача сећање на јеврејски живот и Холокауст, и помаже у промени ставова међу наставницима и ученицима.

Изградња капацитета: Од суштинског је значаја понудити редовне програме обуке уживо, у урбаним и руралним областима, за професионалце у образовању како би подигли свест и повећали знање међу циљном публиком. Уместо да се састајете онлајн, лични сусрети са колегама и другим заинтересованим странама су важни за професионални развој и индивидуални ангажман.

Активно грађанство: Ангажоване методе као што су омладинска видео такмичења како би се тинејџери претворили у активне чланове друштва који користе дигитално приповедање – и научили о Холокаусту, европској јеврејској историји, антисемитизму и важности људских права за све грађане, укључујући мањине.

Транснационални дијалог: Неговање размене између просветних радника из различитих земаља помаже у разумевању европске, транснационалне димензије Холокауста и савременог антисемитизма.

Реформа наставног плана и програма: Наставници често имају ограничено време да предају о Холокаусту, а посебно о јеврејској историји, и треба да буду креативни како би ове теме, као и модуле о борби против антисемитизма, укључили у наставу у учионици. Национална министарства образовања треба да обезбеде локалним едукаторима више слободе у избору материјала и метода рада, и треба да укључе наставнике у развој ових важних реформи.

Континуирано финансирање за системске промене: Како би се омогућио дугорочни развој и евалуација националних образовних програма који се фокусирају на промоцију сећања на Холокауст и јеврејску историју и на борбу против антисемитизма, националне владе треба да обезбеде дугорочно финансирање.

2.0. Препоруке за креаторе политика

2.1 Препоруке Центропе, Немачка

Рад Центропе у борби против антисемитизма

Центропа верује у моћ личних прича. Због тога су сви наши образовни материјали, од филмова до изложби и подкаста до аудио шетњи, засновани на биографијама и фотографијама које смо прикупили од 1.200 Јевреја који су преживели Холокауст, које смо интервјуисали у 15 европских земаља. Наше искуство је показало да се антисемитизам и антијеврејски стереотипи најбоље могу разоткрити коришћењем личних прича како бисмо показали нашим циљним групама – наставницима и ученицима – како је 20. век утицао на животе наших јеврејских испитаника. Коришћењем иновативних метода дигиталног приповедања, наши материјали постају опипљивији и релевантнији за млађу публику. Дајући задатке тинејџерима да спроводе сопствене мале истраживачке пројекте који укључују кратке студентске филмове, и организовање такмичења, успевамо да студенте претворимо у активне ученике – и активне грађане Европе.

Радећи углавном ван Немачке, имали смо најбоље резултате кад год смо се удруживали са јаким локалним партнерима — невладиним организацијама или музејима — који могу да регрутују учеснике семинара из широке мреже наставника. Најважније за наш успех у свакој земљи је да су локалне приче укључене у наш програм – што значи да филмови и други образовни материјали које производимо имају одјек на личном нивоу код циљне публике.

Борба против антисемитизма у Немачкој

2018. године је немачка “Савезна асоцијација одељења за истраживање и информације о антисемитизму (Bundesverband der Recherche- und Informationsstellen Antisemitismus e.V., RIAS) поставила портал за извештавање www.report-antisemitism.de како би обезбедила доследно евидентирање и документовање антисемитских инцидената од стране цивилног друштва широм Немачке, и подстакла Јевреје и јеврејску заједницу да користе услуге извештавања и подршке цивилног друштва, што је значајан добитак за препознавање и евидентирање антисемитских инцидената.

РИАС такође сарађује са Централним саветом Јевреја у Немачкој, локалним јеврејским заједницама, Компетентним Центром за превенцију и оснаживање при Централној служби за социјалну заштиту Јевреја у Немачкој (ZWSt e.V.) и другим јеврејским организацијама, што значи да су добро усклађени са потребама и бригада јеврејског народа у Немачкој.

Многе друге локалне организације успешно доприносе борби против антисемитизма у образовању, од којих су три истакнуте овде:

- Ана Франк центар (Anne Frank Zentrum) има не само сталну изложбу у Берлину која нуди практичне радионице за школске часове о борби против стереотипа и антисемитизма, већ такође организује програме обуке наставника и путујуће изложбе широм Немачке.
- Центар за компетенцију при Централној служби за социјални рад (<https://zwst-kompetenzzentrum.de>) промовише оснаживање наставника кроз редовне програме обуке и образовне материјале о антисемитизму и теоријама завере.
- Уметничка изложба из Берлина „Ваш полигон за солидарност и поштовање“ („7xjung – Your Training Ground for Solidarity and Respect“) коју је приредила НВО-а „Покажи своје лице! Покажи своје лице! За Немачку отвореног ума! (“Show your face! Gesicht Zeigen! For an open-minded Germany!”) нуди интерактивне приступе за супротстављање антисемитизму, расизму и искључењу мањина. НВО нуди интерактивне радионице за школске разреде, наставнике и мултипликаторе. Свака четворочасовна радионица је од самог почетка тематски састављена и прилагођена специфичном узрасту и групној ситуацији, користећи методе прилагођене узрасту за рад са учесницима.

Допринос ХАНА пројекта

Захваљујући мултинационалној поставци конзорцијума и различитим европским наративима коришћеним током семинара обуке ХАНА, пројекат успева да промовише мултиперспективни приступ подизању свести о јеврејском животу и борби против антисемитизма. Као што је један учесник истакао у евалуационој анкети: “Учење о антисемитским инцидентима, али и о јеврејским заједницама у Србији, Пољској и Грчкој омогућило ми је да сагледам историју из шире перспективе – нешто од чега ћу имати користи у својој наставничкој каријери.”

Пружање практичних радионица о борби против антисемитизма такође је било корисно за многе учеснике, као што илуструје следећа изјава: „Као наставник у Немачкој наилазим на антисемитизам ученика муслимана који изједначавају Јевреје са Израелом. Ваша радионица ми је помогла да разоткријем антиизраелске и антисемитске стереотипе.”

Коришћење Дигиталног репозиторијума антисемитских наратива (ДРАН) током семинара такође се показало корисним за учеснике, јер су размењивали мишљења и расправљали о могућим одговорима на разоткривање антисемитских изјава студената.

Као што је један од учесника семинара изјавио: „Научио сам да је изузетно важно да се супротставимо овим [теоријама завере] што је пре могуће. Размена са наставницима из различитих школа, посебно у Немачкој [...] није нешто што можете да радите сваки дан. [...] За мене је било веома интересантно да сазнам како се друге немачке покрајине носе са изазовом подучавања о антисемитизму и то је нешто што заиста ценим.”

Даље препоруке на европском нивоу

Саветује се да се узму у обзир стручност прикупљена у транснационалним мрежама као што је Енкате - Европска мрежа за борбу против антисемитизма кроз образовање (ENCATE- European Network for Countering Antisemitism through Education), коју је основала Берлинска невладина организација КИГА e.V. уз финансијску подршку немачке владе. Чланови Енкате, који укључују Центропу и Тераформинг, су европске непрофитне организације које раде у области образовања и активне су у борби против савремених и историјских аспеката антисемитизма.

Енкате усваја и користи [радну дефиницију антисемитизма Међународне алијансе за сећање на Холокауст](#), и преноси практично искуство и свакодневне потребе у образовном раду у борби против антисемитизма.

За више информација посетите: www.encate.eu

2.2 Препоруке Омладински & Културни Пројекат (ЈКПеВ), Немачки – координатор пројекта ХАНА

Рад ЈКПеВ-а у борби против антисемитизма

У оквиру својих активности против антисемитизма, ЈКПеВ се 2021. придружио “Савезу против антисемитизма у Дрездену и источној Саксонији” (“Bündnis gegen Antisemitismus Dresden und Ostachsen”) и повезао се са другим организацијама, професионалцима и институцијама које се боре против антисемитизма кроз образовање, односно кроз конференције, радионице и кампање за подизање свести. Учествовали смо у оваквим догађајима и дали предлоге како да се уз финансијску помоћ и коришћења мултимедије такви напори учини одрживијим, и да се настави рад Савеза против антисемитизма и наредних година. Учешће у јавним догађајима, као што је спомен обележје депортације дрезденских Јевреја, промовисано је преко наших друштвених мрежа и на тај начин нашироко подељено са главном циљном групом ЈКПеВ-а: младим људима, едукаторима, уметницима и људима који раде у области младих и културној продукцији.

У два пројекта, “ХАНА” и “Јеврејски живот у Дрездену” (“Jüdisches Leben in Dresden” - “Jewish life in Dresden”), искуство које ЈКПеВ има у продукцији документарних филмова и видео сведочења искоришћено је за подстицање знања о јеврејској историји, традицији и савременим изазовима локалне јеврејске заједнице, као и за супротстављање антисемитизму тако што се савремени сведоци подстичу да поделе своје приче и искуства. Локални стручњаци као што су историчари, едукатори, законодавци/доносиоци прописа или активисти цивилног друштва такође су позвани да поделе своја знања, ставове и искуства. Ове видео-снимљене приче и документарни филмови укључују сарадњу са локалним јавним институцијама као што су Слободна Држава Саксонија, општина Дрезден, Музеј града Дрездена, као и цивилним друштвима као што су Јеврејске заједнице у Дрездену и организацијама активним у области историјског и културног образовања.

Стратегије за сузбијање антисемитизма у Немачкој

Слободна Држава Саксонија нуди добру праксу у приступу антисемитским злочинима и нападима на јеврејску заједницу. У сарадњи са јеврејском заједницом и актерима цивилног друштва са надлежним министарствима, полицијом и државним тужилаштвом, како би полицијским органима и јавним тужилаштвима пружили још циљаније информације и подршку у свакодневном раду на препознавању и кривичном гоњењу антисемитских злочина, као и ради повећања заштите жртава, развијено је „Заједничко упутство Државног тужилаштва у Дрездену и Државне криминалистичке полиције Саксоније – Препознавање и доследно кривично гоњење антисемитских злочина“, које има за циљ да унапреди доследну борбу против антисемитизма у Слободној Држави Саксонији. Сарадња између јеврејске заједнице и саксонских министарстава, власти и институција је у току. Сличну меру препоручујемо и у другим немачким државама, као и европским земљама.

ОФЕК е.В. (OFEK e.V.) је непрофитно удружење и саветодавни центар специјализован за антисемитско насиље и дискриминацију. ОФЕК саветује, прати и подржава погођене, њихове породице, као и сведоке антисемитских инцидената и насиља. ОФЕК стоји уз оне који траже савет и свој задатак види у уношењу јеврејске перспективе у друштвену и политичку дебату. ОФЕК-ова саветодавна делатност је заснована на стандардима за квалитет професионалног саветовања жртава и односи се на све случајеве са и без кривичних дела. ОФЕК нуди индивидуално саветовање, групне формате, телефонски сервис (хотлине) широм земље, као и регионалну подршку у Берлину, Хесену, Баден-Виртембергу, Саксонији-Анхалту и Саксонији (тренутно у изградњи).

Допринос ХАНА пројекта

У току снимања једног од усмених сведочења у оквиру пројекта ХАНА, схватили смо колика је моћ филмова да поучавају о Холокаусту, када је једна саговорница из друге генерације преживелих испричала да су филмови о Холокаусту произведени и приказани у ДДР-у (као што је “Jakob der Lügner” или “Sterne”), имали значајну образовну и уметничку вредност, посебно у поређењу са филмовима из САД. Стога препоручујемо коришћење играних филмова, такође историјских и из различитих европских земаља, за поучавање о различитим аспектима Холокауста који се често занемарују, као што је начин на који је Холокауст приказан у разним европским друштвима после рата. Ово отвара нове перспективе за учење о Холокаусту. Препоручује се креирање титлова, наратије или синхронизације на различитим европским језицима ако они већ нису доступни, као и креирање онлајн видео платформе или канала на којима би се они могли погледати. Филмски историчари треба да дају кратак историјско-критички увод у те филмове. Могли би се одржавати догађаји, као што су филмски фестивали, на којима би се такви документарни филмови могли приказивати. Препоручује се јавно финансирање таквих подухвата.

ЈКПеВ је продуцирао документарну серију о историји, садашњем животу и антисемитизму, као и иновативним начинима борбе против антисемитизма кроз образовање у пет градова: Атине, Дрездену, Хамбургу, Кракову и Новом Саду. Ове документарне епизоде су доступне на интернету бесплатно. ЈКПеВ би препоручио Министарству Просвете Саксоније да их укључи у наставне планове и програме школа/образовних установа у циљу подизања свести младих о европској јеврејској историји и актуелном животу, разумевања шта значи антисемитизам и борбе против њега кроз образовање, културу, уметност и спорт.

Омладински & Културни пројекат је са фокусом на културу, уметност и образовање успешно реализовао ХАНА националну конференцију “Јеврејски живот данас”, у сарадњи са институтом [Центропа](#) 13-14. јуна у Културном Центру (KulturCentrale) у Дрездену, Немачка. Више од 150 гостију учествовало је у широком спектру културних и уметничких активности, укључујући радионице усмене историје које води Центропа, пројекцију документарних епизода о Хамбургу и Дрездену и продукције [ЈКПеВ](#), разговоре о употреби иновативних алата у борби против антисемитизма, као и извора визуелног материјала за дискусију и учење о антисемитизму и Холокаусту. Представљени су сви резултати пројекта ХАНА, као што су онлајн курс ХАНА, усмена сведочења, Дигитални репозиторијум антисемитских ааратива итд, што је гостима омогућило да сазнају више о ХАНА пројекту, јеврејској историји, култури и традицији, и о савременом антисемитизму. Музички наступ ТРОЈКА са мешавином светске музике, полке, клецмера и рока и уметничка изложба јеврејске уметнице, Марион Канеман (Marion Kahnemann), Сусрети – текстови као пронађени објекти (BEGEGNUNGEN

– TEXTE ALS FUNDSTÜCKE) упознају локално становништво са јеврејском историјом, културом и уметношћу, инспиришу размишљање и подстичу дијалог.

Овакви догађаји промовишу јеврејску историју, културу и уметност и дају могућност локалној заједници да унапреди знање и постане више свесна.

Додатне препоруке на европском нивоу

Препоручује се да доносиоци прописа и представници власти пруже подршку конференцијама, комеморативним догађајима, симпозијумима и другим јавним манифестацијама које организују ЈКПев или друге организације, мреже и удружења са којима ЈКПев сарађује, путем активног учешћа у дискусијама о текућим догађајима с којима се организације, мреже и удружења суочавају када је реч о антисемитизму и непознавању јеврејске историје, културе и традиције. Такође су потребна финансијска средства како би се покренули и одржавали пројекти који се кроз образовање, културу, уметност и спорт супротстављају антисемитизму. Европски, локални, регионални и национални фондови треба да подрже пројекте и иницијативе као што је ХАНА јер само тако они могу имати снажан друштвени утицај на локалном, регионалном, националном и европском нивоу, и постићи да се мултиплицира његово дејство након што се пројекат заврши. “Савез против антисемитизма у Дрездену и Источној Саксонији” створен је захваљујући финансијској помоћи федералне Фондације „Сећање, одговорност, будућност“ ([Foundation Remembrance, Responsibility and Future](#)). Савез је поново поднео захтев за финансијску помоћ како би наставио с радом следеће године.

Спорт такође пружа невербални облик заједничког искуства. Да би се омогућило прихватање јеврејског живота какав је он данас, препоручује се да се подрже спортски догађаји који укључују јеврејске спортске организације.

Осим тога, циљ треба да буде и подстицај и очување јеврејског живота. Јеврејски живот заслужује пажњу изван теме образовања о Холокаусту. Допринос бивших и савремених јеврејских уметника треба да буде признат и треба му дати простор и подршку. [Недеља Јидиш музике и театра](#) (Jüdische Musik und Theaterwoche Dresden) се од 1995. одржава сваке године у октобру/новембру у немачком граду Дрездену. Фестивал представља савремену јеврејску културу у Европи на основу два критеријума: јеврејска култура поново цвета у Европи и не треба да се увек меша са израелском културом. Јеврејске теме су полазна тачка за стварање иновативних представа које користе интересантна уметничка средства и баве се са општим културолошким темама које су од интереса и за нејеврејску публику. Циљ фестивала је да створи нову перцепцију јеврејског питања.

2.3 Препоруке Јеврејског музеја Грчке

Рад Јеврејског музеја Грчке на борби против антисемитизма

Јеврејски музеј Грчке (ЈМГ), установљен је 1977. године и користи експонате из своје колекције како би неговао и подстицао боље упознавање са једном верском заједницом кроз истраживање и проналажење заједничке историје и обичаја. ЈМГ чврсто верује у вредност наратива прича заснованих на музејским збиркама тј. тродимензионалним објектима (као сто су молитвеници, књиге псалма, Тора, коментари светих текстова, књиге Кабале, текстил из синагога, кућни предмети), фотографијама, документима и усменим предањима. Током последњих 20 година, ЈМГ је организовао преко 35 поучних семинара за наставнике о јеврејској култури и Холокаусту, који представљају виталну базу у борби против антисемитизма. ЈМГ је организовао ове семинаре широм Грчке под покровитељством Министарства за образовање и верске послове.

Стратегије за борбу против антисемитизма у Грчкој

Мрежа за дечија права подстиче иницијативе и акције које имају за циљ да се у Грчкој спроводи Конвенција Уједињених Нација о правима детета, да се гарантује поштовање различитости и да се спречи дискриминација. Њени чланови су наставници, родитељи, универзитетски предавачи, писци, уметници и деца, и сви они раде добровољно у склопу школских заједница, али и ван њих.

Активности Мреже укључују креирање Интернет радио станице (веб радио) по имену “Маслачак”, и новина “Птице селице”, чији је циљ да подстакну интеграцију избеглица и расељених лица, те да се боре против ксенофобије. Аутори емисија Интернет радија су малолетне избеглице, имигранти, као и Грци. Са оваквим иницијативама, Мрежа настоји да промовише принципе и вредности новинарства, да подстакне интеркултуролошки дијалог и помогне деци да остваре своја основна права, као што је право на слободу мишљења и изражавања.

<https://ddp.gr/gia-to-webradio-pikralida/>

Овај програм је иницијатива Мреже за дечија права, а спонзори су му УНХЦР, Фондација Роза Луксембург у Грчкој, Фондација Отворено Друштво, Фондација за јавно добро Јохн С. Латсис, и Амбасада Холандије у Атини.

Допринос ХАНА пројекта

Мултинационални карактер конзорцијума истакао је европске аспекте јеврејске културе за време ХАНА едукативних семинара. Тако пројекат успешно промовише вишеслојни приступ, из различитих перспектива, у раду на подизању свести о јеврејском животу и борби против антисемитизма. Осим тога, на основу анкете онлајн курса и коментара прикупљених путем упитника за оцену семинара, схватили смо да лична сведочења остављају најјачи утисак. Један од најделотворнијих начина да се сачува сећање на Холокауст, те да се супротстави антисемитизму је да се чују гласови оних који су преживели Холокауст и/или искусили антисемитизам у послератном периоду. Такве личне приче нам пружају директан приступ и омогућавају не само да почнемо разумевати комплексност Холокауста, већ и да проценимо различите врсте и аспекте антисемитизма.

Додатне препоруке на европском нивоу

Током последњих четврт века, музеји као културне институције су преузели много активнију улогу у неформалном образовању. У овој дигиталној ери у којој се брзо шире лажне вести, које често промовишу антисемитизам и искривљену истину о Холокаусту, музеји имају виталну улогу као институције које се боре против антисемитизма, ксенофобије, расизма и свих врста дискриминације. Јачање те улоге, у корак са новим облицима технологије и нарочито са друштвеним мрежама, је императив.

2.4 Препоруке Музеја Галицијских Јевреја у Кракову, Пољска

Рад Музеја Галицијских Јевреја у борби против антисемитизма

Један он свеобухватнијих програма Музеја Галицијских Јевреја који се односи на антисемитске митове и наративе зове се “Неодвојиве тешке теме у пољско-јеврејским односима”. Циљ овог пројекта, који се води у сарадњи са Фондацијом Евенс - Европска реалност посвећена вредностима различитости, слободе, одговорности и солидарности (Evens - European reality committed to the values of diversity, freedom, responsibility and solidarity), је да се преиспитају и превазиђу типични стеротипи и неспоразуми везани за пољско-јеврејске односе. Кроз низ дебата, неки од најпознатијих пољских историчара, научних радника и експерата су расправљали о осетљивим темама у пољско-јеврејским односима и преиспитали нека од најувреженијих погрешних схватања. Музеј је покренуо ову иницијативу 2019. године како би се супротставио погрешним схватањима и

антисемитским предрасудама које утичу на то како се у Пољској гледа на Јевреје и на Холокауст.

У првом издању овог пројекта одржано је седам панел дебата у Музеју Галицијских Јевреја, од марта до новембра 2019-те:

1. Праведници или колаборационисти (Szmalcownik)? Пољски односи према јеврејима за време Другог светског рата
2. Стратегије преживљавања: Судбина Јевреја у окупираној Пољској
3. Јевреји и Израел: Однос Јевреја из дијаспоре према Израелу
4. Пољски антисемитизам: Извори и степен антисемитизма у пољском друштву
5. Католичка црква и Јевреји
6. Да ли Јевреји владају светом? Теорије завере
7. Јевреји и комунизам

Након одличног пријема који је доживела ова иницијатива, друга серија “(Не)одвојивих” је одржана 2020. године и бавила се емоцијама које изазивају пољско-јеврејски односи:

1. Издаја? Антипољски ставови у Израелу
2. Штета? О ривалству у патњи, комеморацији и туговању за умрлима
3. Љубав? Филосемитизам у Пољској
4. Одговорност? Јеврејске тековине у Пољској

Пандемија је натерала Музеј Галицијских Јевреја да овај догађај одржи онлајн, али се испоставило да се у том формату број посетилаца повећао и дебате је видело више од 3 800 људи.

2021. године пројекат је доживео треће издање. Свака дискусија произилазила је из конкретних визуелних примера, као што су цитати из медија или фотографије, попраћене информацијама о друштвеном или историјском

контексту. Дебате су преведене на енглески тако да је пројекат постао доступан публици широм света.

Листа тема из треће серије је укључивала:

1. Између фасцинације и мржње. Слика Јевреја у савременој Пољској.
2. Између Аушвица и Освјецима. Супротне нарације у Пољској.
3. Између ћутања и пропаганде: Еволуција наратива о праведнима међу народима у послератној Пољској.
4. Између споменика и производа: Процес комеморације и комерцијализације бивших јеврејских простора.
5. Између традиције и модерности: Савремена пољско-јеврејска заједница.
6. Између жудње и презира: Историјске и савремене слике јеврејских жена.
7. Између нас. Пољски страхови у медијима и масовној култури.

Четврто издање овог пројекта, одржано 2022. године, теми приступа на други начин – уводи филмове о пољско-јеврејској историји и односима. Пре приказивања сваког филма експерти дају кратак увод у којем представљају историјски и друштвени контекст, а након филмова следи дискусија са публиком.

Радионице за младе и одрасле, посвећене антидискриминацији, су такође део образовне понуде Музеја Галицијских Јевреја и важан су део стратегија за борбу против антисемитизма које је Музеј покренуо. Ове активности су фокусиране на стереотипе, предрасуде, ксенофобичне митове и на механизме који стоје иза њих. Објашњења о томе зашто људи користе стереотипе, верују у митове, зашто подлежу теоријама завере итд. јесу кључна за разоткривање антисемитских митова. У радним групама о антидискриминацији, едукатори Музеја Галицијских Јевреја користе не само историјско знање већ укључују и социолошке и психолошке аспекте. Други интересантни примери музејског образовног програма су радионице посвећене говору мржње и лажним вестима и пропаганди у медијима. Учесници стичу технике и знање које ће им помоћи да препознају и критички деконструирају стереотипе, митове, теорије завере и антисемитске и ксенофобичне наративе. Осим тога, од 2008. године музеј у свој образовни програм за школе укључује предавања и радионице о антисемитизму и Холокаусту.

Музеј не ради само са студентима и ученицима већ и са наставницима и другим едукаторима. Најважнији програм музејског одељења за образовање је семинар за наставнике “Учење о Холокаусту у контексту”, који се редовно одржава од 2010. (сваке године осим 2020). Више од 600 наставника из Пољске, као и Украјине и Белорусије, је учествовало у овом програму који се бави јеврејском историјом, антисемитизмом и Холокаустом и пружа наставницима објективно знање, технике и методе за преношење знања о овим темама и за разоткривање антисемитских митова у њиховим срединама.

1. Стратегије за борбу против антисемитизма у Пољској

Удружење “Никад више” (‘NEVER AGAIN’ Association)

Сврха Удружења је да промовише мултикултуролошко разумевање и допринеси развоју демократског цивилног друштва у Пољској и у суседном региону Централне и Источне Европе. “Никад више” се посебно бави проблемом образовања у циљу сузбијања расних и етничких предрасуда међу младима. Удружење “Никад више” је основао Марцин Корнак (Marcin Kornak 1968-2014), активиста, коментатор јавног живота, песник и композитор који је живео са физичким инвалидитетом. Удружење је постојало као неформална група од 1992. Године, а званично је регистровано 1996.

Главни циљеви Удружења “Никад више” укључују:

- Подизање свести о проблему расизма и ксенофобије;
- Развој широко-обухватног покрета против расизма и дискриминације, за поштовање, инклузивност и разноликост;
- Елиминација и маргинализација расистичких, ксенофобичних и антисемитских тенденција у разним сферама живота.

Удружење је захваљујући широком спектру активности постигло национални и интернационални углед.

Од 1994, “Никад више” (‘NIGDY WIĘCEJ’) редовно издаје часопис који објављује поуздане информације и исцрпне анализе о злочинима из мржње, као и о екстремним и расистичким групама које оперишу у Пољској и другим деловима Европе.

Извор: <https://www.nigdywiecej.org/en/>

2. АЈЦФ Академија за антидискриминационо образовање:

Јеврејски центар Аушвиц у Освјециму редовно организује курс за професионално усавршавање који наставницима пружа знање и вештине за подучавање о поштовању и супротстављању мржњи. Током шест викенда, учесници уче како да препознају и реагују на предрасуде, укључујући антисемитизам, хомофобију, расизам, као и све друге врсте дискриминације.

Извор: <https://ajcf.pl/en/programy/academy/>

Допринос Хана пројекта

Када упоредимо први и други семинар уживо у Пољској, и начин на који су вођени, можемо рећи да је друго издање било много успешније и да се може узети за пример добре праксе. Мање ослањања на презентације за сваки

поједини модул, а више на знање и вештине учесника, даје много боље резултате. Пошто им је дата прилика да сами открију историју на основу понуђеног материјала и да о томе размишљају, и остављено им је више простора за дискусију, постигнут је много бољи ефекат него када је семинар вођен на традиционалан начин као у првом издању и строго се држао уобичајених правила. Учесници другог семинара су, захваљујући наставној методи која подстиче учешће, а која је кориштена током овог семинара, показали много више интересовања, били активнији и отворенији за дискусију о проблемима антисемитских наратива у њиховим локалним, те показали жељу да сазнају више о ширем европском контексту.

Показало се да је комбиновање ХАНА образовног програма и његова адаптација и уклапање са приступом који је развио Музеј Галицијских Јевреја била добра идеја која се може препоручити другима – материјали и смернице креиране током овог пројекта имају за циљ да подрже и помогну едукацију. На први поглед, њихов број може да се учини превелик, али је важно нагласити да је могуће да се бирају, адаптирају, скраћују и прилагођавају локалним потребама.

Додатне препоруке на европском нивоу

Види препоруке у претходним параграфима

2.5 Препоруке организације Тераформинг, Србија

Рад организације Тераформинг на сузбијању антисемитизма

Идеја о међународном формату који би укључио библиотекарску инфраструктуру у образовању о антисемитизму и подучавању и учењу о Холокаусту развијена је након вишегодишње сарадње Тераформинга са мрежом библиотека у Србији. Тражили смо начин да искористимо експертизу библиотекара, литературу, историјску документацију (фотографије, новине, итд.) и друге значајне библиотекарске збирке. Постоји неискориштен потенцијал да се библиотекарски укључе у образовање, нарочито сада када је у току дигитална трансформација музеја и културе сећања. У сарадњи са Еуропеаном, Народном библиотеком Србије и другим експертима, дали смо предлог за стварање Међународне библиотечке платформе за образовање о Холокаусту која би помогла да библиотекарски и архивисти преузму активну улогу у едукацији о

Холокаусту и антисемитизму, користећи своју експертизу и материјале које имају на располагању.

У склопу заједничког пројекта са Кућом Ане Франк из Амстердама, ОДИХР-ом, Министарством за спољне послове и Министарством за образовање и за омладину, Тераформинг је руководио тимом који је креирао материјал за подучавање у борби против антисемитизма, за кориштење у српским школама. Материјали су подељени у три књиге и покривају јеврејску историју и културу, Холокауст, и савремене проблеме као што је антисемитизам, говор мржње, антисемитизам на друштвеним мрежама, дисторција Холокауста, антисемитизам у образовању. Едукативни материјали се дистрибуирају свим школама у Србији, а неколико наставника је обучено да их користи. Тераформинг наставља са обуком наставника, са фокусом на промоцији ових наставних материјала.

Стратегије за борбу против антисемитизма у Србији

Нажалост, не постоји систематичан, централизован и координиран рад од стране државе на спречавању антисемитизма у Србији. У образовању, обично се погрешно подразумева да је подучавање и учење о Холокаусту довољна субституција за подучавање о антисемитизму. Постоји неколико невладиних организација који раде на одличним пројектима, материјалу и подучавању о Холокаусту, али се само делимично баве антисемитизмом и то најчешће антисемитизмом из прошлости. Међутим, поједине невладине организације активно улажу напоре у борби против антисемитизма. На пример, Хавер Србија је неваљина организација која ради углавном са младима, промовише разнолико друштво и организује интеркултуролошки дијалог, као на пример дијалог између јеврејске заједнице и већинског становништва.

Допринос Хана пројекта

Организација Тераформинг је захвална што је имала прилику да ради на усменим интервјуима за време ХАНА пројекта. Кроз комуникацију са јеврејском заједницом у Новом Саду, ступили смо у контакт са неколико старијих људи који су могли да нам испричају сећања о својим родитељима који су преживели Холокауст. Убрзо смо увидели да њихова лична искуства као друге генерације преживелих имају значајну вредност и потенцијал за кориштење у образовању. Наставили смо са снимањем интервјуа са другом генерацијом како бисмо забележили и сачували те наративе. Надаље, ови људи учествују у нашим

образовним семинарима за наставнике, архivistе и библиотекаре. Кроз директан дијалог са учесницима семинара, они говоре о својим животним искуствима и одговарају на питања.

Данас када прве генерације преживелих готово да више нема, препоручујемо фокус на другу генерацију, нарочито кроз личне сусрете у склопу образовног систему. Такође препоручујемо да се раде видео записи интервјуа како би се сачувала сведочења о животу после Холокауста и живот са преживелима.

Додатне препоруке на европском нивоу

Дисторција Холокауста, антисемитски митови и пропаганда су доступни младима углавном на разним друштвеним мрежама. Како би се носили са овим проблемом који постаје све већи, препоручујемо да се креирају интердисциплинарна наставна средства која укључују комбинацију медијске писмености са подучавањем о антисемитизму и дизајна метаријала у новим медијима (new media content design).

3.0. Закључак

Антисемитизам и пролиферација антисемитских митова и стереотипа остају изазов за европско друштво данас. Сви партнери пројекта ХАНА су раније били активни у повећању свести о јеврејском животу, култури и историји у свом раду, за који верују да је први корак у борби против антисемитизма. Међутим, свест и образовање за подизање пажње на јеврејски живот и допринос европској култури не смеју да стоје сами – законодавци на локалном, националном и европском нивоу се охрабрују да повећају пажњу методама и мерама за борбу против антисемитизма и интегришу их као стандардну праксу.

Конкретно, мере за подизање свести и борбу против антисемитизма морају узети у обзир савремени медијски пејзаж, у којем се много размене мишљења и друштвених интеракција дешава у дигиталној сфери. Ово чини неопходним и дигитални приступ праћењу и бележењу антисемитског изражавања, као и обавезујућим мерама које делују против говора мржње онлајн.

Мере такође морају доследно да покушавају да ангажују све секторе друштва, укључујући различите социо-економске позадине и старосне групе. Подстицање образовања које спроводе различите институције и организације ће (на пример школе, музеји, библиотеке и архиви), надамо се, допрети до многих сегмената друштва.

Да би се ефикасно борила против антисемитизма, предузете мере морају се одвијати и на локалном (или националном) нивоу, узимајући у обзир специфичну ситуацију на терену. Међутим, да би се изградила снажна европска заједница у којој су јеврејски живот и поштовање и свест о њему од суштинског значаја, морају се ојачати наднационалне мреже и партнерства која деле исти циљ борбе

против антисемитизма. Једна од мера да се то уради је да се обезбеди дугорочно финансирање како би се омогућило континуирано праћење и утицај.

Штавише, мрежа као што је конзорцијум пројекта ХАНА може удружити своју експертизу како би развила корисне резултате за препознавање, подизање свести и борбу против антисемитизма. Такви производи креирани у оквиру конзорцијума укључују материјале као што су онлајн курс, документарни филмови, интервјуи за усмену историју и едукативне графичке новеле, али и Дигитални репозиторијум антисемитских наратива и форуми као што је Фејсбук виртуелна заједница. Надамо се да ће ови ресурси бити примећени и верујемо да могу бити од користи у креирању снажних, отпорних мера против антисемитизма.